

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ'. - φύλ. 6 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 7 ΤΟΥ ΦΕΒΡΑΡΙΟΥ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 551

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

G. BRANDES. Για τὸν Ἰψεν καὶ τὴ ζωὴ του (συνέχεια).
ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΓΚΕ-Ι-ΓΕΡΣΤΑΜ. Τὸ βιβλίο τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ (συνέχεια).
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Ὑμνοι.
ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ. Νέα Βιβλία.
ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ. Τὰ Ἑλληνικά σχολεῖα.
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ. Θά πεθάνω ἓνα πένθιμο τοῦ χυνοῦ πορτοῦ δέλι.
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Τὰ Καλὴμερα στίς στάνες (τέλος).
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

“ΥΜΝΟΙ,”

✠ ✠ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ✠ ✠

Ὡ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς τὸ μαῦρο,
πῶς τονε νοιώθω ἀργὰ νὰ με συντρίβη!.
Τῇ νύχτ' ἀποσταμένος, στὸ καλύβι
σὰ γέρονω, λίγη ἀνάπαψη γιὰ νάβρω,
ξυπνᾷ βαθιά μου ὁ πόνος, ποὺ τὸν κρύβει
κάθε νευρὶ ἀργασμένο ἀπὸ τὸ λαῦρο
τὸν ἀτέλειωτο κόπο, καὶ με θλίβει
τὴν μπόρεσή μου πὰ νὰ μὴν ξανάβρω..
Καὶ σὰ ροδίζοντας ἡ αὐγή, ἀπ' τὴν ἁγία
τὴ χρυσαγκάλια τοῦ ὕπνου με τινάζει,
δέχομαι τῆς σκληρῆς ζωῆς τὰ μάγια
καὶ τὴ δουλειά, με φρόνηση καὶ τάξη.
Μ' ἀπ' τὴ βουβὴ τῆς φρόνησός μου θλίψη
κάλιο ἓνας κεραυνὸς νὰ με συντρίψῃ..

✠ ✠ ✠ ΓΙΑ ΕΝΑ ΓΕΛΙΟ ✠ ✠ ✠

Μὲ τὸ χρουστό σου γέλιο ποὺ δὲν παύει,
σοῦ πλάθω ἀληθινὴ τὴ ζουγραφία σου.
Μιὰ λάμψη αὐγῆς τὸ πρόσωπό σου ἀνάβει,
πλαταίνουν οἱ γραμμὲς τῆς ὁμορφιάς σου,
καὶ κόσμοι ἀγγελικοί, τοῦ ὄνειρου σκλάβοι,
σαλεύουν κι ἀναζοῦν ὁλόγουρά σου.
Ποῖος εἶν' αὐτὸς ποὺ τὸν καημὸ του θάβει
σὰν τῆρατ' ἀντηχοῦνε τῆς χαρᾶς σου;

Γοργοπετᾶ ἡ ζωὴ σου φτερωμένη.
Ὅπου εὐωδιάζει ἀνθὸς τὸ μέλι πίνει.
Κι ὅμως μιὰ Μοῖρα ἀγνώριστη καὶ ξένη
ὥλμ' σου παραστέκει τὴ γαλήνη.
Καὶ ἀθελα τὸ στήθος σου ταραῖζει,
καὶ σὰ λυγμὸς βαθὴς τὸ γέλιο σκιάζει.

✠ ✠ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΠΑΛΙΟ ΠΟΙΗΤΗ ✠ ✠

Σεβαστὲ ποιητὴ μου, ἂν σ' ἀγαποῦσα
μ' ὅλη μου τὴν ἀγνή, θεομὴ καρδιά μου,
στὴν ἀδρή σου φωνή, βαδιολαλοῦσα,
τὰ πὶο γλυκὰ συνταίριασα ὄνειρά μου.
Πατέρα μου ἀγαθός. Τὰ βήματά μου
σὺ πρωτωδῆγησες. Καὶ σὰν πετοῦσα
πλάϊ σου ψηλά, διπλὴ χαρὰ ἡ χαρὰ μου,
διπλὴ ἡ ζωὴ, ἀνοιχτή, φεγγοβολοῦσα..
Δὲ σὲ ξεχνῶ. Κι ἂν ἄλλον κόσμον πλάθω,
μιὰν ἀγκαλιά, μιὰ δύναμη, μιὰ ἰδέα,
ποὺ νὰ πλατύνῃ ὅ,τι ἔκαμες νὰ μάθω
καὶ νὰ στηρίξῃ μι' ἀλικὴ σημαία
ἢ ὅ,τι εἶναι βλάστη μου τὸ ἀγαπᾶ
μιὰν ἀστρατὶ, ἀπὸ σέ, φίλῃ. Τὴ Μοῦσα.

✠ ✠ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ ✠ ✠

Χρυσὸ παιδί, στὸν ἀλαφρό σου στίχο,
μ' ὅση δειλία ἡ ζωὴ κι ἂν ἀνασαίνει,
γρικῶ μιᾶς ἀγνώρης φωνῆς τὸν ἦχο,
ποὺ ἀπὸ κορφῆς ἀπάτητες διαβαίνει.
Τὸ θερμὸ λογισμό σου ὅπου συντόχω,
μιὰ τέχνη ἀπλή καὶ νέα, συγγραττημένη
στὸ νόμο τοῦ λιποῦ κι ὀληθινοῦ, στὸ στίχο
ποὺ κυματίζει καὶ πετᾷ, μ' εὐφραίνει.
Ἡ ἀθώα καρδιά σου τίποτα δὲν ἔχει..
Ψάχνεις, ὁρμᾷς τὰ πάντα νὰ γνωρίσης.
Πρώτη φορὰ στὴν τρικυμιά τῆς ζήσης
τὸν ἑαυτὸ σου νοιώθεις νὰ ὑποφέρῃ.
Μὲ τὸν καημὸ σου τὸ κοντίλι βάρεις...
Γι' αὐτὸ καὶ συμπονῶ γλυκὰ ὅ,τι γράφεις.

✠ ✠ ✠ ΓΙΑ ΜΙ ΤΑΠΕΙΝΗ ✠ ✠ ✠

Πόσο γοργὰ ἡ γλυκεῖα μορφὴ σου ἀλλάζει.
Πότε βαρεῖα, ὀλοσκοτεινὴ, θλιμένη,
πότε ρόδο ὑπαλὸ, χαρὰ εὐωδιάζει,
πότε φλόγα καρδιάς ξεχειλισμένη
ποὺ μεθῇσι τὸ γέλιο ἐκεῖ ποὺ σκιάζει,
πότε θολή, πρὸς τὸνειρο δομένη
στὰ μακρινὰ τὸ λογισμό ὑποτάζει,
πότε χαμόγελο, τὸ φῶς πληθαίνει..

Μὰ ὅ,τι σὲ σένα δὲν ἀλλάζει: ὁ πόνος
 ποὺ λέω θεομὴ σου γίνεται ἀναγλία,
 ὁ ξέχωρος, ἀπλός, δικός σου τόνος,
 ἡ δειλιασμένη ὀλάνθιστή σου ἀγκάλια,
 κ' ἡ γοργή σου λαλιά, καθάρια βρύση,
 — τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς μου ἔχουν κρατήσει.

✠ ✠ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ✠ ✠

✠ ✠ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΟΦΕΚΗ ✠ ✠

Ἐλάτε ὦ τόνοι πρὸς ἐμένα, ρυθμισμένοι
 στῆς ὀρχήστρας τὴν πολὺψυχη ἀρμονία.
 Ἐλάτε ἀπλοί, ζευγαρωτοί, δεμένοι
 στὸ πάθος, στὴ λαχτάρα, στὴ μανία,
 στὴ γλυκεῖα τῆς ζωῆς μας τυρανία,
 στὰ φτερά τῆς γαλήνης ἀπλωμένοι,
 καὶ λεύτεροι, λυμένοι, λυγισμένοι,
 πλάστε τὴ δακρυσμένη συμφωνία.
 Στὴν τρικυμιά σας μέσα, ὀλαρμενίζει
 μὲ τὴν ψυχὴ ἀπλωτή, λευκὸ πανάκι,
 ὁ ἀνθρώπινος καημὸς ποὺ σὰς φλογίζει.
 Κι ἂν τὼρ ἀμέτρητα στοιχιά καὶ δράκιοι
 τὸν πόνο ἀντιφωνοῦν ὅλου τοῦ κόσμου,
 ἄχ πὼς ἀπολυτρώνεται ὁ δικός μου!

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τώρα τελευταία δόθηκε πρόγραμμα καινούριο στὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ στὰ γυμνάσια· παρουσιάζει κάποια καλυτέρεψη, πληθαίνουν οἱ ὥρες σὲ μερικὰ μαθήματα ποὺ εἶταν ἀνάγκη, καὶ φεύγει ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἡ μιὰ ὥρα τῶν λατινικῶν, ἀπομεινάρει ἀξιοθρήνητο περασμένων μεγαλείων.

Βέβαια γιὰ μᾶς αὐτὰ σημασία μεγάλη δὲν ἔχουν· ὅσο μέσα στὸ σπίτι τῆς παιδείας μας τάνηλιαγο εἶναι θρονιασμένη ἡ στίγλα γεροντοκόρη ἡ καθαρεύουσα, ποὺ ἡ ἀνάσα της εἶναι μούχλα καὶ νέκρα, ὅσο δὲν ἀνοίγουνε διάπλατα τὰ παραθυρά του, νάμπει μέσα τὸ φῶς κι ὁ ἀέρας καὶ νάμπει ἡ ζωὴ μιλώντας τὴ γλῶσσα της, ὅ,τι νὰ γίνε, εἶναι μισὸ καὶ προσωρινό. Μὰ καθὼς τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ δὲν τὸ λύει ὅλο τὸ εκπαιδευτικό, γιὰτί σὲ χώρες, ποὺ διγλωσσία δὲν ξέρουνε, θάτανε τότες ἡ παιδεία τέλεια κι ἀσάλευτη, ἔτσι καὶ μέσα στὸ βασίλειο τῆς καθαρεύουσας πολλὰ γκρεμίσματα καὶ χτισίσματα μερικὰ θὰ μπορούσανε νὰ γίνονε, περιμένοντας τὴ μέρα τοῦ λυτρωμοῦ· κι ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ τὸ καινούριο τὸ πρόγραμμα τὸ βλέπουμε μὲ χαρὰ· φτάνει μόνο νὰ ἐφαρμοστεῖ καὶ πραγματικά, γιὰτί, ὅπως εἶναι τώρα, μὲ τὴν ἑλλειψη δασκάλων κατὰλληλων, μαθήματα σημαντικὰ εἶναι μόνο στὸ χαρτί γραμμένα καὶ τὰ μαθήματα πάλι, γιὰ τὰ ὁ-

ποῖα ὑπάρχουν εἰδικοί, μὲ τὸ παραφόρτωμα τὰπάνθρωπο, ποὺ γίνεται στοὺς δῦσμοιρους, δὲν εἶναι δυνατό νὰ διδαχθοῦν ὅπως πρέπει.

Ὅμοια, μὲ μιὰν ἐρμὴ γενναϊότερη, κι ἄλλες ἐπισκευὲς ριζικώτερες, ὅσο ἐντὺ δὲν γκρεμίζεται συθέμελα ἡ παιδεία μας γιὰ νὰ ξαναχτιστεῖ ἀπάνω στὰ θεμέλια τῆς ζωντανῆς γλώσσας, μποροῦνε νὰ γίνονε· καὶ μιὰ ἀπ' αὐτές, βίαιη καὶ ἀπαραίτητη: νὰ καταργηθεῖ τὸ λεγόμενο ἑλληνικὸ σκολεῖο (σκολαρχεῖο)· γιὰτί εἶναι ἀνόητο, γιὰτί εἶναι ἀνώφελο, ὅσο καὶ βλαβερό, γιὰτί βάση δὲν ἔχει. Τί θέλει καὶ τί κάνει; συμπληρώνει τὴ μόρφωση τοῦ δημοτικοῦ ἢ προετοιμάζει γιὰ τὸ γυμνάσιο; κατὰ τὸ νόμο καὶ τὰ θυ' μὰ ἂς δοῦμε τί γίνεται στὰλλήθεια. Ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὸ πρόγραμμά του, ὅπως κανονίστηκε ἰσχυρὰ τὸ μάτι μας ἀμέσως, μὲ τὸν τρομερὸ ὄγκο τῶν ὥρων ποὺ ἔχει ἓνα μάθημα τὸ τραβάει, τὰ ἑλληνικά: ἔχουν ἔντεκα ὥρες ἀπέναντι στὶς δυὸ ἢ τρεῖς τῶν ἄλλων μαθημάτων· ἀπ' τίς ἔντεκα αὐτὲς οἱ ἑφτά εἶναι γιὰ ἀρχαῖα.

Τὴ δύναμη τῆς μορφωτικῆς, ποὺ ἔχει τὸ γνῶρισμα ἑνὸς πολιτισμοῦ κι ὁποιοῦδήποτε, πολὺ περισσότερο φυσικὰ ἑνὸς ἀνώτερου πολιτισμοῦ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ τὸ πλάνημα ποὺ δίνει στὸ νοῦ, δὲ θὰ τὴν ἀρνηθῶ ἐγώ. Μὰ γιὰ νὰ μπορέσει τὸ γνῶρισμα αὐτὸ νὰ δώσει τοὺς καρπούς ποὺ τοῦ ζητοῦμε, ὅ,τι καὶ νὰ τοῦ ζητοῦμε, πρέπει νὰ δίνεται, ρυθμισμένα βέβαια ἀπάνω στὴ δεχτικὴ δύναμή· τοῦ παιδιοῦ, πάντα ὅμως σὲ δόση, ὅπως ὅποτε γεννάει, πρέπει ὁ πολιτισμὸς αὐτός, ἡ ζωὴ αὐτὴ ποὺ πρόκειται νὰ γνωρίσει, νὰ τοῦ προσφέρνεται σὲ πλάτος καὶ βάθος, σ' ὅλα τὰ χαρακτηριστικώτερα τῆς φανερώματά καὶ πλατύτερα στὸ φανερώμα τῆς τὸ λογοτεχνικὸ, πρέπει ἡ εἰκόνα τῆς ζωῆς αὐτῆς νὰ ξεδιπλωθεῖ στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ πλούσια χρωματισμένη καὶ καλὰ φωτισμένη, νὰ τοῦ ἀγγίξει τὴ σκέψη καὶ νὰ τοῦ κινήσει τὴν καρδιά· ἄλλως ἢ μελέτη τῆς δὲν ἔχει νόημα, δὲν ἔχει σκοπὸ· εἶναι λόγια κούφια, κουρέλια ξεσκισμένα ἀπὸ μιὰ πορφύρα, γιὰ νὰ γίνονται φλάμπουρα τῶν μισόμαθων καὶ τῶν φωνακλάδων.

Δὲν ἐξετάζω ἂν αὐτὸ κατορθώνεται: στὰ γυμνάσιά μας· μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ· καὶ τὰ χρόνια εἶναι περισσότερα καὶ τὰ παιδιὰ ὀρμώτερα κι ἀπ' τὴν ἡλικία τους κι ἀπ' τὸ γνῶρισμα τῆς σημερινῆς ζωῆς· γιὰτί μιὰς ζωῆς περασμένης μόνο ἐκείνες τίς μορφές μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβει, ὅσων κατέχει τίς ἀντίστοιχες συγκαρινές. Ὅποιος ὅμως πεῖ πὼς αὐτὸ γίνεται ἢ καὶ πὼς μπορεῖ νὰ γίνε στὰ ἑλληνικά, ἔχει ὀρεξὴ νὰ γελάσει. Σ' αὐτά, ἂν ἀφήσουμε τὴν πολιτικὴ ἱστορία, ποὺ γίνεται σὲ ὥρες ἰδιαίτερες, ἀπ' τὴν ἀρχαία ζωὴ παρέχονται ὅλα ὅλα πρῶτα καμιά πενήνταριά σελίδες ἀπ' τὸν Ξενοφῶντα, πολὺ λιγώτερες ἀπ' τοὺς μυθογράφους κι ἀπ' τὸ Λουκιανό. Ἀπὸ πενήντα σελίδες ἑνὸς συγγραφέα ὅχι πιά τίποτε ἄλλο, μὰ οὔτε ἡ φυσιογνωμία ἢ ἰδιαίτερη τοῦ συγγραφέα αὐτοῦ δὲν ξεχωρίζει καλὰ καλὰ.